

SEKRET
- MARTA
ZABŁOCKA

Mowa nienawiści

Podstawowe informacje

MOWA NIENAWIŚCI W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

Opracowanie: Ilona Majewska

Broszura, którą właśnie czytasz, składa się z opracowania, zawierającego podstawowe informacje dotyczące mowy nienawiści i dyskryminacji – definicje, zapisy prawne oraz najczęściej używane przez środowiska ksenofobiczne symbole. Jednocześnie, publikacja zawiera plansze komiksu "Sekret" autorstwa Marty Zabłockiej, nagrodzonego w ramach konkursu na najlepszy projekt plakatu i komiksu o tematyce antydyskryminacyjnej.

.....

Co to jest mowa nienawiści i skąd się bierze?

Według Komitetu Ministrów Rady Europy mową nienawiści określamy *każdą formę wypowiedzi, która rozpowszechnia, podżega, propaguje lub usprawiedliwia nienawiść rasową, ksenofobię, antysemityzm lub inne formy nienawiści oparte na nietolerancji, włączając w to nietolerancję wyrażaną w formie agresywnego nacjonalizmu lub etnocentryzmu, dyskryminacji lub wrogości wobec mniejszości, migrantów lub osób wywodzących się ze społeczności imigrantów* (Załącznik do rekomendacji Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (97) 20, przyjętej 30 października 1997 r.).

Język nienawiści to różne typy negatywnych emocjonalnie wypowiedzi, wymierzonych przeciwko grupom lub jednostkom, ze względu na **domniemaną lub faktyczną przynależność do określonej grupy**, powstających na bazie uprzedzeń. Mowa nienawiści zawiera się w szerszym zjawisku przestępstw z nienawiści – wymierzonych w ludzi lub ich mienie, którego ofiara lub cel przestępstwa jest dobierany ze względu na faktyczne lub domniemane powiązanie z grupą, wyróżnianą na podstawie cech charakterystycznych, wspólnych dla jej członków, jak: rasa, narodowość lub pochodzenie etniczne, język, kolor skóry, reli-

gia, płeć, wiek, niepełnosprawność fizyczna lub psychiczna, orientacja seksualna itd.

Źródła mowy nienawiści:

Droga do mowy i przestępstw wynikających z nienawiści rozpoczyna się od uprzedzeń, które powstają na bazie **stereotypów – skostniałych, przerysowanych schematów** dotyczących danej grupy, np. stereotyp muzułmanów jako terrorystów.

Stereotypy i uprzedzenia nabywane są w dzieciństwie w środowisku, w którym się dorasta. Funkcjonują często jako normy grupowe w grupie społecznej. Istotnym przekąźnikiem stereotypów jest także język zawierający wyrażenia, nasycone stygmatyzującymi treściami, jak np. „żydzić”, „ocyganić”.

Mechanizmy wspierające stereotypy:

- postrzegamy członków należących do tej samej grupy jako podobnych do siebie. Inne osoby postrzegamy przez pryzmat grupy, do której należą, nie zaś jako indywidualne osobowości;
- faworyzowanie grupy własnej i deprecjacja grupy obcej. Podłożem tego mechanizmu jest chęć podniesienia samoceny – uznawanie się za lepszych poprzez przynależność do danej grupy – szczególnie silne w przypadku grup większościowych w danej społeczno-

POWIEM CI COŚ:
TA ULICA, TO MIASTO,
TEN KRAJ SĄ NASZE!

INN
NIE
SĄ TU MILE
WIDZIANI!

MARTA
ZARĘBSKA

ści. Mechanizm ten dodatkowo nasila się wtedy, gdy indywidualna samoocena jest z jakiegoś powodu zagrożona.

Konsekwencje przestępstw z nienawiści:

- wzmocnienie istniejących stereotypów i uprzedzeń;
- zbiorowy strach;
- zbiorowa nienawiść – skierowana do innej osoby lub grupy oraz zbiorowy gniew (ludzie dążą, by doznane krzywdy zneutralizować);
- zmiana lub utrwalenie istniejącej struktury społecznej i lokalnej, często prowadzące do wykluczenia społecznego;
- mniejsze poszanowanie prawa;
- uaktywnienie się grup przestępczych, wzrost poczucia zagrożenia osobistego;
- wzrost nacjonalizmu;
- nasilanie się szowinizmu religijnego.

Mowa nienawiści czy fizyczne ataki na osoby z różnych grup (zwłaszcza mniejszościowych) przyczyniają się do nakręcania „spirali nienawiści”, często stanowiąc bodziec do odwetu i postaw ekstremistycznych.

Symbole mowy nienawiści

Symbole nienawiści to najbardziej zaawansowane narzędzie komunikacyjne, mające zdolność przekazywania znaczeń i zamiarów w formie łatwej do zrozumienia. Zawierają treści wywołujące silne emocje o zabarwieniu negatywnym. Ich celem jest najczęściej wywołanie u odbiorców lęku i poczucia realnego zagrożenia. Malowane na murach mają być zauważane szczególnie przez znienawidzone i dyskryminowane grupy. Ekstremistom dają poczucie mocy, dumy i przynależności do danej grupy. Pozwalają też na szybką identyfikację tych, którzy podzielają dane poglądy, styl życia i sposób działania. Symbole często używane utrwalają się w zbiorowej świadomości, a w konsekwencji wzmacnia się ich skuteczność.

Kilka przykładów najpopularniejszych symboli używanych przez grupy rasistowskie i faszystujące:

1. Krzyż celtycki – międzynarodowy symbol rasizmu i ruchu „White Power” (pol. „Biała Siła”).

2. „Falanga” – symbol nacjonalistyczny, używany przez ONR, NOP i inne organizacje polskiej skrajnej prawicy.

3. Swastyka - symbol hitlerowskiej partii NSDAP, w użyciu w kilku wariantach.

4. Runa Sig – podwójna stłżyła jako symbol SS (niem. „Die Schutzstaffel der NSDAP”, tłum. „sztafeta ochronna”).

5. Triskelion - znak złożony z trzech jednakowych elementów: ramion, spiral, meandrów itp. W załączonej wersji symbol Afrykanerskiego Ruchu Oporu - rasistowskiej organizacji z RPA, a także opisanego wyżej „Blood&Honour”.

6. „Zakaz Pedałowania” - symbol dyskryminacji osób homoseksualnych.

Symbole literowe lub liczbowe:

KKK – skrót od Ku Klux Klan, nazwy amerykańskiej organizacji rasistowskiej.

WP – „White Power” (tłum. „biała siła”) – hasło Ku Klux Klanu i ruchu rasistowskiego.

NIE CHCĘ MIEĆ
Z NIMI NIC
WSPÓLNEGO.

ABSOLUTNIE
NIC!

Z AMERYKAŃCAMI.

MARTA
ZABŁOCKA

NOP – Narodowe Odrodzenie Polski – polska partia o charakterze faszystowskim.

ONR – Obóz Narodowo-Radykalny – przedwojenna organizacja antysemicka i faszystująca, nadal aktywna i bezpośrednio odwołująca się do swoich rasistowskich tradycji.

18 – (1. i 8. litera alfabetu – AH) oznacza Adolf Hitler, symbol stosowany np. przez Combat 18 – międzynarodową terrorystyczną organizację neohitlerowską.

88 – (8. i 8. litera alfabetu – HH) „Heil Hitler” (np. w nazwie wrocławskiego zespołu rockowego Konkwista 88).

14/88 - (z ang. „czternaście słów”) to często używane przez neonazistów i białych rasistów, maskujące określenie zdań: *Musimy zagwarantować byt naszym ludzi i przyszłość dla Białych dzieci.*

Przestępstwa z nienawiści w prawie polskim

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. stanowi:

Art. 13

Zakazane jest istnienie partii politycznych i innych organizacji odwołujących się w swoich programach do **totalitarnych metod i praktyk działania nazizmu, faszyzmu i komunizmu**, a także tych, których program lub działalność zakłada lub **dopuszcza nienawiść rasową i narodowościową**, stosowanie przemocy w celu zdobycia władzy lub wpływu na politykę państwa albo przewiduje utajnienie struktur lub członkostwa.

Art. 30

Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych.

Art. 32

1. Wszyscy są wobec prawa równi. Wszy-

scy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.

2. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny.

Art. 35

1. Rzeczpospolita Polska zapewnia obywatelom polskim należącym do mniejszości narodowych i etnicznych wolność zachowania i rozwoju własnego języka, zachowania obyczajów i tradycji oraz rozwoju własnej kultury.

2. Mniejszości narodowe i etniczne mają prawo do tworzenia własnych instytucji edukacyjnych, kulturalnych i instytucji służących ochronie tożsamości religijnej oraz do uczestnictwa w rozstrzyganiu spraw dotyczących ich tożsamości kulturowej.

Kodeks Karny z 1997 roku stanowi:

Art. 119

§ 1. Kto stosuje przemoc lub groźbę bezprawną wobec grupy osób lub poszczególnej osoby z powodu jej **przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej, wyznaniowej lub z powodu jej bezwyznaniowości**, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Art. 256

§ 1. Kto publicznie propaguje faszystowski lub inny totalitarny ustrój państwa lub nawołuje do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto w celu rozpowszechniania produkuje, utrwala lub sprowadza, nabywa, przechowuje, posiada, prezentuje, przewozi lub przesyła druk, nagranie lub inny przedmiot, zawierające treść określoną w § 1 albo będące nośnikiem symboliki faszystowskiej, komunistycznej lub innej totalitarnej.

§ 3. Nie popełnia przestępstwa sprawca czynu zabronionego określonego w § 2, je-

Z CZARNYMI.

ŻYDAMI!

CHCIAŁBYM
CI COŚ
WYZNAĆ...

żeli dopuścił się tego czynu w ramach działalności artystycznej, edukacyjnej, kolekcjonerskiej lub naukowej.

§ 4. W razie skazania za przestępstwo określone w § 2 sąd orzeka przepadek przedmiotów, o których mowa w § 2, chociażby nie stanowiły własności sprawcy.

Art. 257

Kto publicznie znieważa grupę ludności albo poszczególłą osobę z powodu jej przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, wyznaniowej albo z powodu jej bezwyznaniowości lub z takich powodów narusza nietykalność cielesną innej osoby, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Ponadto Kodeks karny zawiera inne przepisy, które przy uwzględnieniu treści art. 53 § 2 kk. stanowią podstawę kwalifikacji czynów na tle nienawiści tj. art. 148, 212, 216, 254, 258, 260, 262.

Podstawy prawne do usuwania napisów i symboli ksenofobicznych:

Prawo budowlane w art.5 ust. 2 stanowi:

Objekt budowlany należy użytkować w sposób zgodny z jego przeznaczeniem i wymaganiami ochrony środowiska oraz utrzymywać w należyтым stanie technicznym i estetycznym, nie dopuszczając do nadmiernego pogorszenia jego właściwości użytkowych i sprawności technicznej, w szczególności w zakresie związanym z wymaganiami o których mowa w ust. 1 pkt. 1-7.

Art. 61 Obowiązki właściciela lub zarządcy przy utrzymywaniu obiektu. Właściciel lub zarządca obiektu budowlanego jest obowiązany:

1) utrzymywać i użytkować obiekt zgodnie z zasadami, o których mowa w art. 5 ust. 2 (...).

Art. 66

1. W przypadku stwierdzenia, że obiekt budowlany:
(4) powoduje swym wyglądem oszpeccenie otoczenia – właściwy organ nakazuje, w drodze decyzji, usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości, określając termin wykonania tego obowiązku.

Jak doprowadzić do usunięcia mowy nienawiści z murów budynków użyteczności publicznej?

– do czerwca 2014 zgłosić zdjęcie wraz z lokalizacją treści ksenofobicznych do prowadzących projekt „Zgierz Otwarty” – kontakt@zgierzotwarty.pl.

– zgłosić zarządcy, administratorowi/właścicielowi budynku lokalizację treści ksenofobicznych, powołując się na przepisy prawa dotyczące przestępstw z nienawiści oraz przepisów prawa budowlanego.

Słownik podstawowych pojęć (za: www.rownosc.info)

Nietolerancja – brak szacunku i akceptacji dla inności, odmiennych praktyk i przekonań, jak również niedopuszczanie do zachowań i zaistnienia poglądów odmiennych od własnych.

Rasizm – rodzaj uprzedzenia. Przekonania i zachowania dyskryminujące dla grupy osób, dlatego, że zdaniem postrzegającego, przynależą oni do określonej rasy, do której odczuwa on wrogość. Wiąże się z następującymi poglądami:

- ludzi można podzielić na rasy,
- są rasy lepsze i gorsze, a różnice w wyglądzie zewnętrznym są ściśle związane z różnicami na poziomie intelektualnym,
- należy zapewnić dominację ras lepszych i w tym celu zwalczać te gorsze;
- współczesną postacią rasizmu jest rasizm kulturowy. Wiąże się z poglądem, iż imigranci, jako przedstawiciele ob-

CHINOLAMI.

JA...

MARTA ZABŁOCKA

cej kultury, nigdy nie będą takimi samymi obywatelami i obywatelkami, jak osoby urodzone w danym kraju i nie mogą mieć takich samych praw, jak przedstawiciele kultury rdzennej.

Ksenofobia – lęk lub niechęć do obcych lub innych od nas, przy czym „obcy” mogą być obecni w populacji już od dawna, lecz ponieważ nie zintegrowali się ze społeczeństwem, nadal nie są postrzegani jako jego część (np. Romowie). Może prowadzić do wrogości i przemocy wobec „obcych” lub „innych”.

Antysemityzm – dyskryminacja i nienawiść do Żydów jako grupy religijnej, etnicznej lub rasowej. Często wiąże się z przypisywaniem Żydom winy za negatywne zjawiska (ekonomiczne, społeczne) i oskarżaniem ich o spisek, którego celem jest przejęcie władzy nad światem. Antysemityzm może wiązać się również z negowaniem faktu, rozmiaru, mechanizmów (na przykład istnienia komór gazowych) czy celowości ludobójstwa dokonanego na osobach pochodzenia żydowskiego przez faszystowskie Niemcy oraz ich sojuszników w czasie II Wojny Światowej (Holokaust), bądź z oskarżaniem społeczności żydowskiej oraz państwa Izrael o wymyślenie albo wyolbrzymienie zjawiska Holokaustu.

Homofobia – lęk i niechęć wobec homoseksualizmu oraz osób homoseksualnych, biseksualnych i transseksualnych, oparte na uprzedzeniach.

Dodatkowe informacje

Jeśli poszukujesz dodatkowych informacji na temat problemów dyskryminacji, nietolerancji, wykluczenia, rasizmu itd., zapraszamy do odwiedzenia następujących stron internetowych i zasobów:

1. **Helsińska Fundacja Praw Człowieka.** Jedna z najbardziej doświadczonych i profesjonalnie działających organizacji pozarządowych

zajmujących się prawami człowieka.
<http://www.hfhr.pl/>

2. **Hejtstop.** Projekt Fundacji Projekt:Polska, zakładający usuwanie mowy nienawiści z miejskiej przestrzeni.

<http://www.hejtstop.pl>

3. **Feminoteka.** Jedna z najbardziej znanych organizacji feministycznych, działająca na rzecz likwidacji dyskryminacji ze względu na płeć we wszystkich sferach życia.

4. **Refugee.pl.** Portal, prezentujący aktualne informacje na temat polskich przepisów dotyczących uchodźców, darmowej pomocy prawnej, wydarzeń kulturalnych i innych.

<http://refugee.pl>

5. **Kampania Przeciw Homofobii.** Stowarzyszenie, działające na rzecz osób homo- i biseksualnych oraz transpłciowych (LGBT) i ich bliskich, poprzez rzecznictwo polityczne, społeczne i prawne, tworzenie i wdrażanie systemowych rozwiązań edukacyjnych.

<http://www.kph.org.pl/>

6. **Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego.** Ekspertka organizacja pozarządowa prawników i prawniczek, specjalizująca się w przeciwdziałaniu dyskryminacji, współpracującą z siecią organizacji krajowych i zagranicznych.

<http://www.ptpa.org.pl/>

Projekt „Zgierz Otwarty” korzysta z dofinansowania w kwocie 172 000 zł, pochodzącego z Islandii, Liechtensteinu i Norwegii w ramach funduszy EOG.

...JESTEM...

I PEDAŁAMI!!

GDZIE SIĘ
WSZYSTKO
PODZIAŁO?

OD AUTORKI: CZĘSTO TYM, KTÓRE/KTÓRZY TAK PROTES-
TUJĄ PRZECIWKO „INNOŚCI”/ „OBCOŚCI” MAM OCHOTĘ ZADAĆ
PYTANIA: JAKIE JEST POCUDZENIE RZECZY, KTÓRYCH UŻY-
WASZ? KIM BYLI TWOI PRZODKOWIE, KIM SA ZNAJOMI/BLISCY?
KIM JESTEŚ TY? CHCĄC NIE CHCĄC ZYJEMY W GLOBALNEJ
WIOSCE, CO MA SWOJE MINUSY. ALE I PLUSY - JEDNYM Z NICH
JEST WYMIANA, OBOJĘTNY ROZWÓJ, WIĘKSZE MOŻLIWOŚCI.
- MARTA ZABŁOCKA

**ZGIERZ
OTWARTY**

www.zgierzotwarty.pl

Projekt „Zgierz Otwarty” korzysta z dofinansowania w kwocie 172 000 zł, pochodzącego z Islandii, Liechtensteinu i Norwegii w ramach funduszy EOG.

